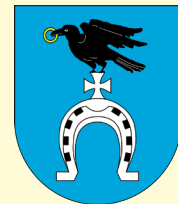

Przegląd Wydarzeń

w gminie Ruda-Huta

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

GRUDZIEŃ 2018 nr 4 (52)

ISSN 16897943

*W tym objawiła się miłość Boga ku nam,
że zesłał Syna swego Jednorodzonego na świat,
abyśmy życie mieli dzięki niemu.*

1 List św. Jana 4,9-10

Niech czas Świąt Bożego Narodzenia
będzie pełen atmosfery radości i wytchnienia
od codziennego pędu.
Życzymy Państwu
spokoju i wzajemnej bliskości,
zdrowia, pogody ducha,
spełnienia wszystkich marzeń,
zawodowej satysfakcji i wielu sukcesów

Piotr Śliwa

Przewodniczący Rady Gminy
Ruda-Huta

Kazimierz Smal

Wójt Gminy Ruda-Huta

Sesje VIII kadencji Rady Gminy Ruda-Huta

22 i 29 listopada 2018 r. odbyły się sesje VIII kadencji
Rady Gminy Ruda-Huta. - str. 3.

10-lecie zespołu śpiewaczego „Wiśniowy Sad”

28 października 2018 r. w Domu Kultury w Żalinie świę-
towano jubileusz 10-lecia działalności artystycznej ze-
społu śpiewaczego „Wiśniowy Sad”. - str. 6.

Jubileusz 100-lecia Szkoły Podstawowej w Rudzie-Hucie

12 października 2018 r. obchodzono jubileusz 100-le-
cia istnienia Szkoły Podstawowej w Rudzie-Hucie.
Mottem obchodów, które zbiegły się z 100. rocznicą
odzyskania przez Polskę niepodległości były słowa
Jana Pawła II: „To, co otrzymałem w latach szkolnych,
do dzisiaj owocuje w moim życiu”. - str. 5.

Obchody 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości

11 listopada 2018 r. mieszkańcy gminy Ruda-Huta wzięli udział w obchodach upamiętniających 100. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości.

Punktualnie o godz. 12.00 w kościele parafialnym w Rudzie-Hucie rozpoczęła się uroczysta Msza Święta za Ojczyznę, poprzedzona odśpiewaniem przez zgromadzonych hymnu narodowego. W mszy, którą koncelebrowali ks. kanonik **Aleksander Tabaka**, proboszcz tej parafii i ks. wikariusz **Dawid Nowicki**, wzięły udział poczty sztandarowe jednostek OSP i szkół z terenu gminy. Po nabożeństwie wszyscy udali się na plac przykościelny, gdzie ks. proboszcz **Aleksander Tabaka**, wójt gminy **Kazimierz Smal**, członek Rady Parafialnej **Zbigniew Witkowski** i harcerka **Aleksandra Głuszczak** z kl. VIIIa posadzili Dąb Niepodległości. Wójt wygłosił krótkie przemówienie i zaprosił obecnych do uczestnictwa w złożeniu wieńców pod pomnikami upamiętniającymi bohaterów walk podczas powstania styczniowego w Żalinie, Rudcu i Howie. Przy każdym z pomników harcerze i strażacy ochotnicy wystawili warty honorowe. Słowa wstępne wygłaszała dyrektor Biblioteki Publicznej Gminy Ruda-Huta **Marta Kordas**, modlitwy odmawiał

ks. proboszcz **Aleksander Tabaka**, a wieńce ozdobione biało-czerwonymi wstęgami składali: przewodniczący Rady Gminy **Piotr Śliwa**, wójt **Kazimierz Smal**, zastępca wójta **Jarosław Walczuk** oraz radni **Leokadia Walczuk** i **Mirosław Bartosz**. Znicze pamięci zapalili: sekretarz gminy **Marek Słupczyński**, dyrektor Szkoły Podstawowej **Adam Marszałuk**, regionalista **Antoni Franecki** i mieszkanka Rudy-Huty **Alicja Kędzierska**.

Uroczystości zakończyło posadzenie Dębu Rzeczypospolitej Niepodległej przy budynku Urzędu Gminy w Rudzie-Hucie. Drzewo zasadzili: wójt **Kazimierz Smal**, przewodniczący Rady Gminy **Piotr Śliwa**, dyrektor **Adam Marszałuk**, gminny komendant OSP **Mariusz Szalewicz**, harcerka **Katarzyna Pióro** z kl. VIIIa i ks. **A. Tabaka**, który także odmówił modlitwę i poświęcił umieszczoną na kamieniu tablicę upamiętniającą wydarzenie. Obchody zakończył przemówieniem wójt **Kazimierz Smal** i podziękował wszystkim za uczestnictwo.

Posadzone tego dnia dęby wyhodowano w Nadleśnictwie Strzelce w Maziarni Strzeleckiej, gm. Białopole, z żołędzi dębu Bolko rosnącego w Hnieszowie.

Paweł Maśluch

Akademia z okazji Narodowego Święta Niepodległości

8 listopada 2018 r. w Szkole Podstawowej w Rudzie-Hucie odbyła się akademia z okazji Narodowego Święta Niepodległości i przypadającej w tym roku 100. rocznicy odzyskania przez Polskę wolności.

Akademia przypominała historię roku 1918 i miała wzbudzić refleksje patriotyczne. Część artystyczna wprowadziła zgromadzonych w atmosferę wydarzeń poprzedzających datę 11 listopada 1918 roku. Zobrazowano sytuację polityczną kraju, jaka miała miejsce przed odzyskaniem przez Polskę niepodległości. Jednak największy nacisk położono na ukazanie ducha narodu, który w czasie 123 lat niewo-

li, zachował swoje tradycje. Przypomniano wydarzenia, jakie miały miejsce na naszych terenach w tamtych czasach, podkreślając wkład i poświęcenie ich uczestników. Szkolna grupa wokalnie-taneczna odśpiewała wspólnie z uczestnikami uroczystości pieśni patriotyczne, a na zakończenie wykonała taniec z flagami. Montaż słowno-muzyczny zaprezentowali uczniowie: **Dagmara Werema**, **Bartosz Doliński**, **Bartłomiej Szwalikowski**, **Aleksandra Werema**, **Małgorzata Grzeluk**, **Adam Mazurek**, **Jolanta Nizioł**, **Aleksandra Kapelan**, **Michał Deneka**, **Paweł Chwaleba**, **Aleksandra Szybista**, **Piotr Chwaleba**, **Anna Kozłowska**, **Mateusz Szwalikowski**.

Sylwia Jankowska

Sesje VIII kadencji Rady Gminy Ruda-Huta

22 i 29 listopada 2018 r. odbyły się sesje VIII kadencji Rady Gminy Ruda-Huta.

Podczas sesji inauguracyjnej piętnastu radnych: **Paweł Adamczuk, Mirosław Bartosz, Jarosław Dąbrowski, Marek Dyć, Iwona Gilowska-Danicka, Paweł Lewczuk, Józef Łukasik, Agnieszka Napieraj, Urszula Panasiuk, Stanisław Rożek, Bogdan Sawicki, Piotr Śliwa, Leokadia Walczuk, Antoni Zieliński i Monika Zwierzyńska-Surdel**, po odebraniu zaświadczeń o wyborze z rąk przewodniczącej Gminnej Komisji Wyborczej w Rudzie-Hucie **Agnieszki Woszczewskiej**, złożyło ślubowania. Radni jednogłośnie wybrali na przewodniczącego Rady Gminy Ruda-Huta **Piotra Śliwę**, zaś na jego zastępcę **Jarosława Dąbrowskiego**. Uroczystego charakteru tej sesji dopełniło ślubowanie wójta **Kazimierza Smala**, wybranego na lata 2018-2023.

Podczas II sesji radni podjęli uchwały dotyczące wysokości stawek podatku od nieruchomości i środków transportowych obowiązujących na terenie gminy Ruda-Huta na 2019 rok, ustalili diety radnych, uchwaliли program współpracy na 2019 rok gminy z organizacjami po-

zarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, określili wysokość dopłat do cen 1 m³ dostarczonej wody i odprowadzonych ścieków oraz podjęli decyzje w sprawach zbycia nieruchomości i wyrażenia zgody na zamianę nieruchomości.

Rada Gminy powołała komisje: Rewizyjną oraz Skarg, Wniosków i Petycji. Na członków Komisji Rewizyjnej wybrano radnych: Pawła Lewczuka, Monikę Zwierzyńską-Surdel, Mirosława Bartosza i Józefa Łukasika, a na przewodniczącą Leokadię Walczuk. Członkami Komisji Skarg, Wniosków i Petycji zostały Agnieszka Napieraj i Iwona Gilowska-Danicka, a przewodniczącym Bogdan Sawicki.

Zgodnie z przepisami znowelizowanej ustawy o samorządzie gminnym, począwszy od bieżącej kadencji, głosowania radnych są imienne, zaś obrady Rady Gminy są transmitowane i utrwalane za pomocą urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk. Imienne wykazy głosowań i nagrania obrad są udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej: www.bip.ruda-huta.pl i na stronie gminy: www.ruda-huta.pl.

Paweł Maśluch

Nowy sprzęt dla OSP w Rudzie

18 października 2018 r. w Urzędzie Gminy Ruda-Huta przedstawiciele jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Rudzie odebrali sprzęt ratujący zdrowie i życie.

Przekazanie sprzętu nastąpiło na mocy umowy podpisanej przez wójta **Kazimierza Smala** oraz druha **Dariusza Toporowskiego**, prezesa OSP w Rudzie. Jednostka ta jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. W imieniu gminy Ruda-Huta sprzęt przekazał zastępca wójta **Jarosław Walczuk**.

OSP w Rudzie otrzymała: defibrylator iPad, deskę typu nosze, szyny Kramera, zestaw podpór i klinów do stabilizacji pojazdów, pilarkę spalinową STIHL MS 461, zestaw ratownictwa medycznego PSP R1, zestaw do oznakowania terenu akcji oraz bosak dielektryczny. Łączna wartość zakupionego i przekazanego sprzętu wyniosła 19 849,00 zł, został on oparty logami Funduszu Sprawiedliwości i Ministerstwa Sprawiedliwości oraz oznaczony klauzulą „Współfinansowano ze środków - Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości”.

Zadanie było realizowane w 99% ze środków Funduszu Sprawiedliwości – Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w zakresie wsparcia i rozwoju systemu instytucjonalnego pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom oraz realizacji przez jednostki sektora finansów publicznych zadań ustawowych związanych z ochroną interesów osób pokrzywdzonych przestępstwem i świadków oraz likwidacją skutków pokrzywdzenia przestępstwem – nabycie: wyposażenia i urządzeń ratownictwa, niezbędnych do udzielenia pomocy poszkodowanym bezpośrednio na miejscu popełnienia przestępstwa (Program I Priorytet III B) oraz w 1% ze środków budżetu gminy Ruda-Huta.

Ewa Huzar

II etap budowy Biblioteki Publicznej zakończony

Zakończył się II etap budowy Biblioteki Publicznej Gminy Ruda-Huta w ramach zadania „Przebudowa i modernizacja Biblioteki Publicznej Gminy Ruda-Huta” dofinansowanego z „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa” Priorytet 2 „Infrastruktura bibliotek”.

Zostały wykonane następujące prace budowlane: rozbiórka dawnego stropu i pokrycia dachowego oraz przylegającej wiaty, przebudowa ścian konstrukcyjnych, budowa poddasza i wykonanie pokrycia dachowego, budowa sali widowiskowej, wykonanie elewacji zewnętrznej, instalacji: kanalizacji sanitarnej, wodnej, centralnego ogrzewania, pomp ciepła, gazowej, montaż okien i drzwi zewnętrznych, położenie wykładzin podłogowych, terakoty i pozostałe roboty wykończeniowe,

tj: montaż drzwi wewnętrznych, armatury łazienkowej i malowanie ścian.

Prace wykonywała Firma Handlowo-Usługowa **HANDBUD Wiesław Blicharski** z Włodawy.

W ramach zadania odbędzie się jeszcze przetarg na wyposażenie całego budynku.

Marta Kordas

Promocja książki pt. „W krainie Bolka – legendy i opowiadki z Rudzienia”

6 grudnia 2018 r. w sali narad przy ul. Targowej odbyła się promocja nowej publikacji, wydanej przez Bibliotekę Publiczną Gminy Ruda-Huta pt. „W krainie Bolka – legendy i opowiadki z Rudzienia”.

Uczestnicy uroczystości obejrżeli prezentację ukazującą miejsca w gminie Ruda-Huta, związane z treścią legend i opowieści. Potem uczniowie Szkoły Podstawowej w Rudzie-Hucie przeczytali fragmenty książki, które następnie zostały opatrzone komentarzami historycznymi przez regionalistę **Antoniego Franeckiego** oraz **Andrzeja Niemca**, należącego do Koła Literackiego „zza rudzianej ściany”.

Autorami publikacji są członkowie Koła Literackiego. Do zbioru weszły też legendy, które zostały napisane przez uczennice Szkoły Podstawowej w Rudzie-Hucie, **Kingę Anasiewicz** oraz **Monikę Ganczar**,

laureatki konkursu ogłoszonego przez Bibliotekę Publiczną Gminy Ruda-Huta pn. „Dąb Bolko - odpocznij w cieniu legendy”. Ilustracje wykonała **Anna Kruk**, również uczennica tej szkoły.

Legendy i opowiadki oparte zostały na historiach przekazywanych ustnie przez mieszkańców gminy Ruda-Huta, z których najbardziej znana to opowieść o Bolesławie Chrobrym, odpoczywającym pod dębem Bolko podczas wyprawy na Kijów. Część z nich inspirowana była etymologią nazw miejscowości oraz postaciami żyjącymi niegdyś na tym terenie. Całość została utrzymana w konwencji baśniowo-legendowej i wydana z okazji obchodzonego w roku 2018 w gminie Ruda-Huta 1000-lecia pobytu Bolesława Chrobrego w Hnieszowie.

Organizatorami promocji byli: Biblioteka Publiczna Gminy Ruda-Huta, Szkoła Podstawowa w Rudzie-Hucie oraz Wydawnictwo TAWA Taurogiński Waldemar.

Marta Kordas

Jubileusz 100-lecia Szkoły Podstawowej w Rudzie-Hucie

12 października 2018 r. obchodzono jubileusz 100-lecia istnienia Szkoły Podstawowej w Rudzie-Hucie. Mottem obchodów, które zbiegły się z 100. rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości były słowa Jana Pawła II: „To, co otrzymałem w latach szkolnych, do dzisiaj owocuje w moim życiu”.

Na uroczystości pojawili się: wicekurator **Eugeniusz Pelak** z Kuratorium Oświaty w Lublinie, radny Sejmiku Województwa Lubelskiego **Adam Rychliczek**, starosta chełmski **Piotr Deniszczyk**, radny Rady Powiatu w Chełmie **Hubert Wiciński**, prof. dr hab. **Halina Lipińska** i dr **Mieczysław Kuczyński** z Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, prof. dr hab. **Wiesław Pawlak** z KUL, dr **Leon Popek** z IPN w Lublinie, dr **Paweł Sobolewski** i dr **Marek Woźnicki** z UMCS, dr **Józef Złomańczuk** z Uniwersytetu Uppsala w Szwecji, ks. wikariusz **Andrzej Aleksandrowski** z parafii św. Józefa w Puławach, komendant placówki SG w Woli Uhruskiej mjr **Sławomir Olszewski**, asp. sztab. **Artur Panasiuk** z Komendy Miejskiej Policji w Chełmie, bryg. mgr inż. **Remigiusz Kwacz** z Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Chełmie, prezes Okręgowej Rady Łowieckiej w Chełmie **Marian Rudnik**, prezes Towarzystwa Rodzin Kresowych w Chełmie **Krzysztof Kołtun**, dawni dyrektorzy i kierownicy szkół: **Mieczysław Pręciuk**, **Elżbieta Gołębiowska**, **Antoni Franecki**, **Irena Oleszczuk** i nauczyciele oraz przedstawiciele władz gminy Ruda-Huta.

Uroczyste obchody rozpoczęła msza święta dziękczynna w kościele parafialnym w Rudzie-Hucie. Eucharystię koncelebrowali księża: proboszcz **Aleksander Tabaka** i **Andrzej Aleksandrowski**, wychowanek szkoły w Rudzie-Hucie. Po nabożeństwie zgromadzeni, na czele z pocztami sztandarowymi, udali się do szkoły, gdzie odsłonięto pamiątkową tablicę usytuowaną na ścianie budynku.

Wprowadzenie pocztów i odśpiewanie hymnu narodowego rozpoczęło drugą część obchodów 100-lecia istnienia Szkoły Podstawowej w Rudzie-Hucie. Słowo inauguracyjne wygłosił dyrektor **Adam Marszałuk**, który przedstawił rys historyczny szkoły oraz opowiedział o jej tradycjach i znamienitych wychowankach. **Eugeniusz Pelak**, w imieniu własnym oraz wojewody lubelskiego, złożył życzenia wszelkiej pomyślności, dalszych sukcesów w pracy dydaktycznej i wycho-

wawczej, zaś **Adam Rychliczek** złożył gratulacje i podziękowania za trud włożony w kształcenie i wychowanie uczniów oraz życzenia dalszej pomyślności. Przemówienia wygłosili również: **Piotr Deniszczyk**, wójt **Kazimierz Smal**, prof. dr hab. **Halina Lipińska**, dr **Leon Popek**, dr **Józef Złomańczuk**, **Antoni Franecki**, radny **Bogdan Sawicki**, **Marian Rudnik** oraz **Krzysztof Kołtun**.

Obchody uświetniły występy uczniów z zespołu wokalnego „Rudzi” i harcerzy ze szkolnej drużyny „Dębowe Plemię”. Skauci pełnili również warty przy tablicach upamiętniających ważne wydarzenia z historii szkoły. Po części artystycznej przedstawiono prezentację multimedialną ukazującą rys historyczny szkoły.

Wręczono nagrody Dyrektora Szkoły oraz Wójta Gminy Ruda-Huta nauczycielom: **Dorocie Kowal**, **Agnieszce Dąbskiej**, **Agnieszce Tomaszewskiej**, **Bożenie Nowosad**, **Romanowi Czwalińskiemu** oraz **Małgorzacie Rękas**. W tym dniu również zostali nagrodzeni laureaci szkolnego konkursu „100 wierszy na stulecie szkoły”: **Anna Walczuk** z kl. 5a i **Kinga Anasiewicz** z kl. 3a gimnazjum.

Po zakończonej uroczystości zebrani goście, nauczyciele i pracownicy szkoły udali się do izby muzealnej, w której zaprezentowano pamiątki: stare zdjęcia, świadectwa, szkolne kroniki, dokumenty, a także podręczniki i szkolne mundurki. Zespół redakcyjny szkolnej gazetki „Skrybus” zaprezentował dotychczas wydane numery tego czasopisma.

Uroczystość została objęta patronatem honorowym: marszałka województwa lubelskiego **Sławomira Sosnowskiego**, wojewody lubelskiego **Przemysława Czarnka** i lubelskiego kuratora oświaty **Teresy Misiuk**.

Agnieszka Polak

10-lecie zespołu śpiewaczego „Wiśniowy Sad”

28 października 2018 r. w Domu Kultury w Żalinie świętowano jubileusz 10-lecia działalności artystycznej zespołu śpiewaczego „Wiśniowy Sad”.

Uroczystość rozpoczął przywitaniem Jubilatki i zaproszonych gości dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Rudzie-Hucie **Marcin Woszczewski**. Następnie wszyscy zgromadzeni wysłuchali historii powstania zespołu oraz obejrzeni prezentację multimedialną przedstawiającą działalność zespołu od dnia założenia do dnia dzisiejszego. Wójt gminy Ruda-Huta **Kazimierz Smal** podziękował członkiniom zespołu za bezinteresowne zaangażowanie w promowanie kultury ludowej na terenie gminy oraz poza jej granicami, a także przekazał list gratulacyjny wraz z nagrodą pieniężną od starosty chełmskiego **Piotra Deniszczy-**

ka. Następnie zostały wręczone paniom pamiątkowe statuetki, fotoksiążki i kwiaty. Rodzice chrzestni zespołu: **Leokadia Walczuk** i **Jarosław Walczuk** złożyli życzenia, wręczając kwiaty i kosz upominków. Życzenia Jubilatkom złożyli także: radni gminy Ruda-Huta, **Urszula Panasiuk** i **Jarosław Dąbrowski**; delegacje zespołów działających na terenie gminy Ruda-Huta, Bokoryna, Akord i Jarzębina Czerwona; przedstawicielki Biblioteki Publicznej Gminy Ruda-Huta, dyrektor **Marta Kordas** i **Marta Walczuk**; sekretarz gminy Ruda-Huta **Marek Stupczyński** oraz regionalista **Antoni Franecki**. Tego dnia na scenie koncertowały Jubilatki oraz zespoły: Bokoryna, Akord i Jarzębina Czerwona. W momencie pojawienia się tortu, wszyscy zaproszeni goście odśpiewali dla Wiśniowego Sadu „Sto lat”.

Iwona Borodej

Widowisko „Niepodległość”

9 grudnia 2018 r. w Szkole Podstawowej w Rudzie-Hucie zaprezentowano widowisko „Niepodległość”, będące kulminacją obchodów 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. W jego realizację zaangażowanych było 55 osób, a na scenie wystąpili przedstawiciele niemalże wszystkich grup i zespołów działających na terenie gminy Ruda-Huta.

Przedstawienie było alternatywnym spojrzeniem na hasło „niepodległość”, co wyróżniło je na tle podobnych wydarzeń. Wśród osób, które zaprezentowały się na scenie byli reprezentanci wszystkich po-

koleń, od najmłodszych aż po seniorów. Wielopokoleniowość stała się tutaj atutem ukazującym istotę zdrowego patriotyzmu. Teatralna scenografia, gra światła i multimedialne dopełnienie całości i spowodowała, że widzowie żywo reagowali i nagrodzili artystów owacjami na stojąco.

Na scenie zobaczyliśmy: **Jakuba Zwierzyńskiego**, **Marka Tarnowskiego**, **Kingę Anasiewicz** i **Kacpra Guza** – recytatorów ze Szkoły Podstawowej w Rudzie-Hucie przygotowanych przez **Annę Bąk**, drużynę harcerską „Dębowe Plemię”, zespoły Akord i Bokorynę, sekcję krav magi, teatr OKO oraz muzyczne trio powstałe na potrzeby spektaklu, w składzie: **Anna Kozłowska**, **Kacper Jachymczak** i **Mateusz Szwalikowski**.

Reżyserem i autorem scenariusza był **Marcin Woszczewski**. Za oprawę audiowizualną odpowiadał **Marcin Nawrocki**. Wydarzenie zorganizował Gminny Ośrodek Kultury w Rudzie-Hucie.

Iwona Borodej

Gmina Ruda-Huta z nagrodami

15 września 2018 r. reprezentanci gminy Ruda-Huta zostali nagrodzeni na największym Świącie Lubelskich Parków Krajobrazowych, które odbyło się na terenie Muzeum Wsi Lubelskiej.

W trakcie uroczystości wójt gminy Ruda-Huta **Kazimierz Smal**, jako jeden z nielicznych samorządowców z terenu województwa lubelskiego, otrzymał Odznakę Honorową „Przyjaciel Lubelskich Parków Krajobrazowych”. W konkursie kulinarnym „Smaki Lubelskich Parków Krajobrazowych”, eksponującym unikalne i oryginalne produkty lokalne, przedstawicielki kół gospodyń z Żalina i Rudy zajęły: II miejsce – **Anna Żerebecka** z KGW i GW Żalin za pasztet z cukinii; III miejsce – **Grażyna Iwanicka** z KGW „Rzykantki” za roladę ziemniaczaną z pieczarkami.

Podczas święta, popularyzującego wiedzę na temat dziedzictwa przyrodniczego regionu, gminę Ruda-Huta reprezentowali także artyści, twórcy ludowi oraz przedstawiciele jednostek gminy. Na gminnym stoisku promocyjnym można było zobaczyć wystawę rzeźby autorstwa **Andrzeja Suchockiego**, biżuterię artystyczną wykonaną przez **Beatę Chwałę** oraz książki, foldery, materiały promocyjne przygotowane przez Bibliotekę Publiczną Gminy Ruda-Huta i Gminny Ośrodek Kultury w Rudzie-Hucie.

Iwona Matejuk

Teatralny Piątek 015 - Jerzy Kałduś „Kaziuk Kirelejson”

26 października 2018 r. w Domu Kultury w Rudzie-Kolonii Jerzy Kałduś przedstawił monodram „Kaziuk Kirelejson”.

W spektaklu powstałym na podstawie „Konopielki” **Edwarda Reblińskiego**, monodramista z Teatru Jednego Aktora z Lublina, pokazał wykrzywiony obraz polskiej wsi z czasów PRL. W pełnym zabawnych tekstów monodramacie można było zobaczyć konfrontację mentalności dawnej wsi z cywilizacją miasta. Tłem dla opowieści Kaziuka Bartoszewicza były Taplary, zapadła wieś odcięta od świata.

Marcin Nawrocki

Nowa grupa teatralna w Rudzie-Hucie

6 sierpnia 2018 r. trzech mieszkańców Rudy-Huty: **Marcin Woszczewski**, **Marcin Nawrocki** i **Szymon Woszczewski** założyli grupę „MMS impro”, której nazwa nawiązuje do ich imion. Mają już za sobą cztery pokazy.

„MMS impro” zajmuje się improwizacją teatralną, ich występy są niepowtarzalne i dlatego prezentują się pod hasłem: „Nie zobaczysz tego nigdy więcej”. Swoją debiut sceniczny mieli 7 września 2018 r. podczas VIII Jarosławskiego Przeglądu Teatralnego „Na dziedzińcu”, gdzie zaprezentowali pokaz zatytułowany „To się okaże”.

8 listopada 2018 r. wystąpili w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Korolówce-Osadzie z programem „Return To Colorado”.

30 listopada 2018 r. w Domu Kultury w Rudzie-Kolonii „MMS impro” przedstawił spektakl „I tak nikt nie przyjdzie”. Trzyosobowa grupa, wbrew tytułowi, zgromadziła na swoim pokazie sporą grupę widzów. Występ był 16. w ramach cyklicznych Teatralnych Piątków.

1 i 2 grudnia 2018 r. grupa „MMS impro” gościła na 9.

Kraśnickich Spotkaniach Teatralnych, które w tym roku odbywały się pod nazwą „Dostępna Teatroteka Kraśnickich Spotkań Teatralnych”. Tym razem ich pokaz nosił tytuł „Notoco? MMS!”.

Kolejnym pokazem będzie „Jedziemy na krokiety”, który będzie można zobaczyć 13 stycznia 2019 r. w Domu Kultury w Żalinie.

Iwona Borodej

II Noc Patriotów

W nocy z 10 na 11 listopada 2018 r. w Centrum Kultury i Rekreacji w Rudce odbyła się II Noc Patriotów. Adeptci krav magii z Rudy-Huty, Żalina i Świerż upamiętnili w ten sposób 100. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości.

24 młodych osób uczyło się historii, postaw obywatelskich i moralnych tworzących dekalog współczesnego patrioty. Przez całą noc w ramach gry terenowej zdobywali praktyczne umiejętności na temat pozyskiwania najprostszymi dostępnymi metodami wysokokalorycznego opału, broni do walki dywersyjnej czy podstawowych węzłów ratowniczych.

Damian Grzywna

Wołyńskie światełko pamięci

Drużyna harcerska „Dębowe Plemię” przeprowadziła w ostatnim tygodniu października 2018 r. na terenie Szkoły Podstawowej w Rudzie-Hucie akcję „Wołyńskie światełko pamięci”.

W ramach akcji zebrano 200 zniczy, przekazanych następnie Rafałowi Kochoniowi, który wraz z członkami Stowarzyszenia Wołyński Rajd Motocyklowy zawiązał je na Wołyń. Uczestnicy rajdu zapalili je na grobach żołnierzy polskich, poległych w obronie Ojczyzny, jak również zamordowanych tam w czasie rzezi wołyńskiej rodaków.

Agnieszka Suszczyk

Ślubowanie klas pierwszych

24 października 2018 r. w Szkole Podstawowej w Rudzie-Hucie odbyło się pasowanie uczniów klas pierwszych. W uroczystości uczestniczyli: wójt gminy Ruda-Huta Kazimierz Smal, dyrekcja szkoły, nauczyciele i rodzice.

Pierwszaki pod opieką swych wychowawców przygotowali część artystyczną. Następnie dyrektor Adam Marszałuk wielkim ołówkiem pasował 7-latków na uczniów, po czym wspólnie z wicedyrektor Dorotą Sawicką wręczyli im pamiątkowe dyplomy. Dzieci otrzymały gratulacje i życzenia wielu sukcesów. Po uroczystości uczestniczyły w słodkim poczęstunku, który przygotowali ich rodzice.

Bożena Nowosad

Urząd Gminy Ruda-Huta przyjazny najmłodszym

6 grudnia 2018 r. w Urzędzie Gminy Ruda-Huta utworzony został kąciak dziecięcy, w którym będą mogły bawić się dzieci podczas załatwiania spraw urzędowych przez ich rodziców.

W zlokalizowanym na piętrze budynku, bezpośrednio przy sekretariacie kąciaku znajdują się stolik z krzesłkami oraz przedmioty pozwalające najmłodszym spędzić kreatywnie i ciekawie czas. Opiekę na bawiącymi się dziećmi sprawuje pracownik sekretariatu, który dzielnych maluchów nagradza słodkościami.

Paweł Maśluch

XXIII Konkurs Recytatorski dla dzieci i młodzieży

2 grudnia 2018 r. w Szkole Podstawowej w Rudzie-Hucie odbył się XXIII Konkurs Recytatorski dla dzieci i młodzieży, poświęcony twórczości autorów lokalnych.

W konkursie zorganizowanym przez Gminny Środek Kultury w Rudzie-Hucie wzięło udział 43 uczestników. Komisja w składzie: przewodnicząca **Anna Bąk**, **Marta Walczuk** i **Mariusz Matera** wyłoniła zwycięzców w dwóch kategoriach wiekowych. Czołowe miejsca w kategorii wiekowej klasy 0-3 zajęli: I miejsce – **Igor Psuja**, II miejsce – **Katarzyna Łyszkowicz**, III miejsce – **Zofia Sołtys**. Wyróżnienia w tej kategorii otrzymali: **Aleksandra Kruk**, **Jakub Zwierzyński**, **Amelia**

Czerniakiewicz, **Julia Skrzypiec**, **Patrycja Zawiańska**, **Martyna Hawryluk** i **Krzysztof Nizioł**. Kategoria wiekowa klasy 4-8 i gimnazjum: I miejsce **Anna Walczuk** i **Kacper Guz**, II miejsce **Dagmara Werema** i **Carmen Matuszyńska**, III miejsce **Julia Suszczyk** i **Laura Sobczuk**. Wyróżnieni: **Tomasz Sadowski**, **Wiktoria Przetak**, **Roksana Sawicka**, **Dominika Zawiańska** i **Karol Matuszyński**.

Nagrody w postaci książek wręczył przewodniczący Rady Powiatu w Chełmie **Jarosław Walczuk**.

W przerwie na obrady uczestnicy i goście wysłuchali recitalu Mariusza Matery.

Iwona Borodej

... Narodzenie, boga czy Boga?

W pierwszych dniach listopada, jak co roku, odwiedziliśmy groby naszych zmarłych. Rodzinne wyjazdy do dalszych i bliższych miejsc pochówków. Atmosfera sprzyjała, bo i pogoda była dobra, jak często mawiamy. Wiemy, że różne są pobudki takich rodzinnych podróży – dla większości to modlitwa za bliskich, których już nie ma pośród nas. Dla innych to spotkania rodzinne nad grobami, rozmowy w alejkach między tymi, którzy już po ludzku nie słyszą. Są również i tacy, którzy chcą zapalić znicze i postawić swój okazały najpiękniejszy wieniec, aby „się pokazać” i wzbudzić zazdrość wśród uczestników tych katolickich – chrześcijańskich Uroczystości Wszystkich Świętych i Zmarłych. Na cmentarzu czy w kościele obowiązek został spełniony. Można, więc sobie „po małować” powracając do borów liczących sobie kilkanaście stuleci. Tam nasi pradziadowie tropili zwierzynę i zbierali jagody. Przecież nic w tym złego. Palimy świece myśląc, że im więcej, tym lepiej i wystawiamy przed domem odstraszające dynie czy trupie czaszki. Bawimy się kosztem zmarłych zapominając o szczerzej i gorliwej modlitwie do Boga. Wierzmy w życie po śmierci i pragniemy dla nich nieba, a sami żyjemy jak by Go nie było.

Zanim zgasła ostatnia nagrobna lampka, już w sklepach przed naszymi oczyma zaczęły pojawiać się świąteczne dekoracje, a lawina reklamowanych prezentów, zaczęła nas nęcić do kupna zabawek, bombek, łańcuchów, światełek i choinek, co „złotem świecą”. Później kolejna okazja, niektórzy nawet wzięli urlopy w pracy, by od rana zdążyć na black friday, aby kupić najlepsze świąteczne prezenty w „okazyjnej” cenie. A i pojawił się dziadek mróz, krasnal z pomponem na sianach ciągnięty przez renifery. Miły, pulchny dziadziuś z siwą bródką, ale z wielką werwą. Przecież musi w jedną noc objechać cały świat. Ale gdzie ten Święty Mikołaj – katolik z mitrą na głowie i z biskupim pastorałem? No przecież to Chrześcijanin, niepasujący do kultury XXI wieku. On nauczał o moralności, tradycji, świętobliwym życiu, o sakramentach i o Bogu – Ojcu, Synu i Duchu Świętym. To niewygodne dzisiaj, po co tak szczegółowo opisywać? Wystarczy ogólnie „bóg”, aby każdy mógł znaleźć coś dla siebie, swoją prywatną moralność, stworzyć osobistą czy rodzinną tradycję, ułożyć „świętobliwe” życie i mieć swoje sakramentalne życie. Przecież „ja wiem, co dla mnie jest dobre – nikt nie będzie mi mówił, że Kościół w każdej chwili mojego życia jest potrzebny”.

Wigilia, Boże Narodzenie to takie piękne dni, kiedy szukamy „magii świąt”, doświadczamy miłości i dobrej energii. Czujemy zapach choinki i pieczonych pierników. Szykujemy dekoracje i prezenty pod drzewko. Dla wierzących, ale niepraktykujących, przyda się jeszcze świeczuszka dla klimatu i opłatek na szczelnie zafoliowanym sianku by biały obrus upolowany podczas „czarnego piątku”, perskie dywany czy włoskie marmury nie zostały zaśmiecone. Ach, jeszcze bym zapomniał: potrzeba postnych i mięsnych potraw, a może sushi – przecież to takie trendy, na wigilijny stół będzie jak znalazł. Szał zakupowy, lodówki pękające od nadmiaru, ugniecione słodycze po szufladach schowane przed dziećmi. I w końcu budzimy się rano 27. grudnia i mówimy: „święta, święta....i po świętach”.

Jak będzie w tym roku? Czy te Święta będziemy w stanie objąć swoimi siłami i czasem? Tak, to przecież kolejne święta w naszym życiu. A może jednak nie? A może w tym roku będzie inaczej niż dotychczas? Człowiek świętuje przy okazji czegoś, z racji różnych jubileuszów: narodzin, rocznicy sakramentalnego zawarcia związku małżeńskiego, czy imienin. Nadchodzące święta to narodziny Jezusa, które dokonały się w Betlejem. Nie ma Bożego Narodzenia bez przebaczenia. I mamy jeszcze czas, aby zdążyć ze słowem „przepraszam” albo „proszę, przebac mi”. Inaczej łamanie opłatkiem, życzenia, rekolekcje, roraty, kolędy, przystrojona choinka to tylko puste rytuały, marny teatr, bez Żywego Boga.

Dla nas wierzących i praktykujących narodziny naszego Zbawiciela, który jest w Kościele, we wspólnocie, którą sam założył wybierając dwunastu Apostołów. Rekolekcje Adwentowe mają nam pomóc lepiej przygotować się fizycznie i duchowo zgłębiając zakamarki własnego sumienia. Pragniemy rozważać naukę Ojca, Syna i Ducha Świętego eliminując to, co złe, a podążać za tym, co dobre. Dlatego drogi Czytelniku, jeśli nazywasz się osobą wierzącą, ale niepraktykującą, głoszącą „ideę”: Bóg TAK, Kościół NIE, nie bądź złodziejem Chrześcijańskich Święt i wszystkiego, co się z tym wiąże. Jeśli te zdania są dewizą twojego życia, to Twój prywatny „bóg” niech Ci stworzy nową tradycję, którą będziesz świętował. Nie bądź rewolucjonistą, który niszczy Kościół Rzymskokatolicki. Przecież stworzyłeś swój własny prywatny kościół mówiąc sobie i wmawiając innym, że „bóg” jest wszędzie: w domu, w parku, w lesie itd. Pobożni Żydzi, którzy czcili Boga Jahwe chodzili do synagogi

i Świątyni Jerozolimskiej i jako pasterze po spotkaniu z aniołami poszli do groty by oddać pokłon Jezusowi. Trzej królowie, jako poganie wczytując się w mądrość ówczesnych ksiąg odczytali prorocstwa o narodzinach króla. Wędrując za gwiazdą doszli i złożyli Synowi Bożemu swoje dary. To spotkanie ich zmieniło, bo inną drogą powrócili w swoje strony. Nie chcieli w pałacach Heroda spotkać chodzącego zła.

Kochany Czytelniku, pewnie czytając moje rozważania na temat „Narodzenie, boga czy Boga?” niejednokrotnie miałeś mieszane uczucia, ale to dobrze. Niech ten czas przygotowania się do Bożego Narodzenia będzie inny. Kościół Rzymskokatolicki nigdy nie odrzuca człowieka. Kto przyjmuje Jezusa, przyjmuje całą naukę, którą głosił On sam, Jego uczniowie i ich następcy po dzień dzisiejszy. Do kościoła nie chodzimy ze względu na sąsiada, koleżankę, męża, czy księdza. Do kościoła nie chodzimy jak do sklepu wybierając tylko to, co mi się podoba. Do kościo-

ła chodzimy, bo wierzymy w Boga, bo ta wiara i pokarm, który przyjmujemy umacnia nas i daje nam siły do codziennego życia.

Niech, więc Święta zmieniają nasze podejście do Nowonarodzonego, który zmienił bieg historii. Niech pogłębiają naszą wiarę, nadzieję, miłość i postawę do Boga Ojca, Syna i Ducha Świętego, jak również do Kościoła Katolickiego. Jesteś wspaniałym człowiekiem, który ma w sobie wiele dobra. Twoim atutem są przyjęte sakramenty, które możesz w te dni odświeżyć. W każdej chwili możesz zacząć od nowa kolejny etap w swoim życiu, przyjmując całą naukę Kościoła, czytając Biblię, jak „instrukcję obsługi”, w której na każdej kartce masz zapisane, jak żyć i czym się kierować w życiu osobistym. Więc jakiego boga/Boga będziesz świętował Narodziny?

ks. Dawid Nowicki

ECHA DZIEJÓW

Przełomowy 1918 rok na terenie gminy Ruda-Huta

Obszar gminy położony na terenie Królestwa Polskiego, w guberni lubelskiej, ujeździe (powiecie) chełmskim, należał do gmin: Bukowa z siedzibą w Sawinie, Krzywiczki z siedzibą w Pokrówce, Staw i Świerże. W skład gminy Bukowa wchodziły: Hłowa, Rudnia i Rudnia folwark, gminy Krzywiczki - Gotówka, Karolinów, gminy Staw - Leśniczówka, Poczekajka, Marynin; gminy Świerże - Brzeziny, Brzeziny folwark, Chromówka, Dobryłów, Dobryłów folwark, Gdola, Hnieszów, Hnieszów folwark, Hnieszów-Kol. (Zielone Grądy), Jamne, Jazików, Marysin, Miłosław, Ruda¹, Ruda-Huta (Majdan Huta), Rudka, Wesołówka, Zarudnia, Żalin, Żalin folwark.

W 1912 r. decyzją Dumy rosyjskiej powstała na ziemiach Królestwa Polskiego, odrębna gubernia chełmska. Rozpoczęła swoje funkcjonowanie 1 września 1913 roku. W październiku następnego roku, w Carskim Siole, car Mikołaj II zatwierdził herb guberni. Herb przedstawia na dolnym pasie tarczy zajmującym dwie trzecie jej wysokości w zielonym polu srebrnego niedźwiedzia pomiędzy trzema złotymi drzewami. Na górnym pasie umieszczono górną część czarnego dwugłowego orła cesarskiego. Jako labry występuje zielona wstęga wpleciona w wieniec z dębowych liści. W klejnocie była cesarska korona dynastii Romanowów. Z budynków chełmskich ten herb został usunięty w 1915 roku, po wkroczeniu wojsk austro-węgierskich. W skład guberni chełmskiej weszły części guberni lubelskiej i siedleckiej. Objęła w całości teren obecnej gminy Ruda-Huta.

Na omawianym obszarze nie było ani kilometra utwardzonej drogi, chociaż w 1845 właściciel dóbr Ruda, Henryk Michał Kamiński jechał do Żalina na koniu po bardzo kamienistej drodze². Nad rzekami zbudowane były drewniane mosty.

Przez okolicę przechodziła linia kolejowa Chełm - Brześć Litewski, początkowo jednotorowa, a od 1892 r. dwutorowa. Mosty kolejowe zbudowano z żelaza. Jeden tor rozebrali w czasie I wojny światowej Niemcy, na materiał zbrojeniowy.

Teren podlegał trzem parafiom rzymskokatolickim; uhruskiej pw. św. Jana Chrzyciela, chełmskiej pw. Rozesłania św. Apostołów, świerżowskiej pw. św. Piotra i Pawła. W latach 1886 - 1909 Żalin pełnił rolę siedziby parafii Świerże³. Zbudowano tutaj na terenie folwarku drewniany kościółek. Uczęszczali do niego mieszkańcy Rudy i okolicy. Pracowali tutaj księża Jan Bernard i Jan Boguszewski. Nie istniała rzymskokatolicka parafia w Rudzie-Hucie. Podejmowane były starania o jej utworzenie. Miejscowości należały do różnych parafii. Do parafii chełmskiej: Karolinów, Gotówka, Leśniczówka, Poczekajka; uhruskiej: Chromówka, Ruda, Ruda-Huta, Rudka, Zarudnia; swierżowskiej: Dobryłów, Gdola, Hnieszów, Hnieszów-Kol. (Zielone Grądy), Żalin, Ruda posiadała drewnianą cerkiew, była siedzibą prawosławnej

parafii pw. św. Michała Archanioła. Ostatnim księdzem był Dymitr Kraskowski. Poza tym, mieszkańcy prawosławni w zależności od miejsca zamieszkania, podlegali parafiom: w Łukówku pw. Bogurodzicy, Serebryszczy pw. św. Onufrego, Świerżach pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła.

Potomkowie kolonistów niemieckich przybywali na ten teren już po 1831 r. (po powstaniu listopadowym). Główna fala kolonizacji miała miejsce po upadku powstania styczniowego. Wybudowali świątynię, kościół, wyznania protestanckiego pw. św. Mateusza w zachodniej części Rudy-Huty, przy Zarudni. Wcześniej powstały niewielkie kościoły w Gotówce, pw. św. Antoniego, w Karolinowie pw. Trójcy św., oraz w Leśniczówce wezwania nieznanego, podobnie w Marysinie. Centrum kultu dla tutejszych protestantów był Kamień k. Chełma. Tam odbywały się m. in. śluby.

Mieszkający na tym terenie Żydzi mieli jedynie dom modlitw w Rudzie-Hucie⁴. Najbliższe synagogi do których uczęszczali znajdowały w Chełmie i Świerżach.

Każde z wyznań, oprócz rzymskokatolickiego i mojżeszowego, posiadało swoje cmentarze: prawosławni w Rudzie, protestanci w Gotówce, Karolinowie, Leśniczówce, Marysinie, Zarudni, rzymskokatolicy zaś w Chełmie, Świerżach, Uhrusku, żydzi - kirkuty w Chełmie i w Świerżach.

Przemiału zbóż można było dokonać w młynach wodnych i wiatrakach. Młyny wodne stały nad Bugiem w Brzezinach folwarku, nad Uherką w Rudni folwarku oraz dwa w Rudce. Wiatraki znajdowały się w Rudzie B kol., Rudzie cz. I, Glinach cz. Rudy, w Zarudni i dwa w Karolinowie.

Szkołnictwo oparte było o szkoły gminne i cerkiewno-parafialne. Nauczano w języku rosyjskim. Informacja z roku 1905: Hnieszów - szkoła gminna; Ruda - szkoła gminna; Ruda-Opalin (obecnie Ruda-Huta)⁵ - szkoła gminna. Wcześniej w Rudzie przy cerkwi istniała szkoła przycerkiewna, wiedziona przez prawosławnych biskupów. Po utworzeniu guberni chełmskiej sieć szkolną zagęszczono, powstały "naczalnyje ucziliszcza" - szkoły początkowe⁶. Istniały w: Chromówce, nauczyciel Paweł Włodimirowicz Gołomiej; Hnieszowie, nauczyciele Michał Daniłowicz Bortnik, Barbara Wasilewna Zin; Jazikowie, nauczyciel Antoni Łukicz Łopuszyński; Poczekajce, nauczyciel Eugenia Grigoriewna Szedko; Rudzie, nauczyciele Onufry Aleksandrowicz Korolczuk, Elizawieta Antonowna Słabniewicz, Eugenia Władimirowa Podolska, Wiera Konstantinowna Bazarnik, Wasyl Aleksandrowicz Korobczuk; Rudzie - szkoła przyfabryczna, nauczyciel Eustachy Iwanowicz Kuźmicz; Rudce, nauczyciel Maria Antonowna Jankowska; Zarudni, nauczyciel Piotr Leontiewicz Seliwon; Żalinie, nauczyciel Piotr Pawłowicz Kiesiecki.

W Gdoli, w 1917 r. istniała szkoła ludowa, nauczycielką była Józefa Nowakowska⁷.

Apteki w najbliższej okolicy to wiejska w Świerżach, prowizora Franciszka Iwanowicza Przybyłowskiego i w Chełmie.

Sawin był siedzibą sądu gminnego, II okręgu, do którego należały gminy Bukowa, Staw i Świerże. Teren należał do stacji pocztowej w Chełmie.

Dobra Ruda, od roku 1836 własność Henryka Michała Kamiń-

¹ Rudy-Opalina nie wyodrębniano.

² H.M. Kamiński Wspomnienia więźnia, wyd. Ossolineum 1977, str.384.

³ Rosyjskie władze gubernialne nie pozwoliły na budowę nowego kościoła w Świerżach po zawaleniu się poprzedniego.

⁴ Informator - Sprawoznaczająca Książka Liublińskiej Guberni z 1905 r.

⁵ Taka nazwa funkcjonowała dla części obecnej Rudy Huty.

⁶ Kalendarz guberni chełmskiej na 1914 r.

⁷ Kopia świadectwa tej szkoły w zbiorach autora.

skiego, przestały istnieć. Szwagier Kamińskiego, Suffczyński rozsprzedał je Żydom, a ci w postaci działek sprzedawali je drobnym nabywcom. Natomiast rozległe lasy wycinali, ogołocili z nich okolicę. Drewno sprzedawali najczęściej Żydom – handlarzom. Zabudowa dworska w Rudzie, czyli młyn, folusz, tartaki, popadała w ruinę.

Na tym terenie istniało kilka folwarków: Dobryłów, Marynin, Żalin, Ruda, Rudka, Majdan Huta (Ruda-Huta), Zielone Grądy (Hniszów-Kolonia). W Gdoli i w Żalinie istniały Straże Ogniove⁸.

Pierwsza wojna światowa dotknęła też tę okolicę. W dniach 1-3 sierpnia 1915 roku w Rudzie stacjonował sztab korpusu rosyjskiego, który przesuwał się z południa na północ za oddziałami niemieckimi. Za korpusem podążał oddział sanitarny. Na terenie Leśniczówki i Poczekajki znajdowały się okopy pełne żołnierzy z rosyjskich pułków – saliańskiego, tulskiego, nowobuzajskiego. Rozegrała się bitwa, pozostałością której są ślady cmentarza wojennego na skraju lasu w Poczekajce⁹. W nocy z 1/2 sierpnia (niedziela/poniedziałek) wysadzono mosty kolejowe na Uherce i Gdolance.

Żołnierzy oddziału, który stacjonował w Zarudni, poinformowano, iż 2 sierpnia, ze względu na wysoki komin stanowiący punkt orientacyjny, wysadzona zostanie huta szkła właściciela Segala¹⁰. Żołnierze i oficerowie udali się na rabunek. Wracali obładowani wazonami, pucharami, kłozkami do lamp, kieliszkami, kałamarzami itp. Do przyniesionych pojemników, chcąc je wykorzystać "po pańsku", nalewno gorące napoje. Pojemniki trzaskały. Nocą okolicę bombardowały samoloty niemieckie. Przybywało rannych. Trwała walka. Zdarzyło się, że z pola walki uciekali żołnierze pułku laryjskiego. Spośród zawróconych przez dowódcę, na jego rozkaz rozstrzelano dziesięciu. Na polach Poczekajki rozegrała się potyczka patrolu niemieckiego z kozakami ukrytymi w łanie zboża. W okolicy Zarudni spalono kilka (?) wiatraków należących do kolonistów niemieckich. Stąd sztab i oddział przez Łukówek przeniósł się do Mszanki¹¹. Wcześniej w Łukówku, na południowym stoku Łuku Uhrskiego, aż do tzw. Łanu na zachód od Siedliszcza rozegrała się bitwa. Ślady okopów przetrwały do wczesnych lat 60-tych XX w.

Przy cmentarzu prawosławnym w Rudzie, od strony wschodniej utworzono cmentarz z I wojny światowej. Spoczywają na nim żołnierze, którzy zginęli w bitwie na osi Łukówek – Łany pod Siedliszczem.

Po działaniach wojennych z I wojny pozostały dwa cmentarze, jeden przy cmentarzu prawosławnym w Rudzie, drugi na skraju lasu w Poczekajce.

Podczas tych walk cerkiew w Rudzie została uszkodzona przez pocisk. Nigdy jej nie wyremontowano.

Okoliczna ludność, w przewadze prawosławna, ewakuowała się na wschód, za Bug. Zabrała część swego dobytku, włącznie z hodowanymi zwierzętami. Zabudowania zostawiono na łaskę losu. Spalona została i przestała istnieć wieś Korczuńsk, położona między Żalinem, Jazikowem i Zielonymi Grądami. Podobny los spotkał gęsto zabudowaną Rudkę. Wg wspomnień najstarszych mieszkańców¹², z pożaru ocalał tylko jeden dom.

Ewakuował się w głąb Rosji z rodziną, żoną i siedmiorgiem dzieci, ksiądz prawosławny w Rudzie – Dymitr Kraskowski. Nie powrócił do Rudy, zmarł w Moskwie. W miejscu cmentarza, na którym został pochowany, istnieje osiedle mieszkaniowe.

Po zakończeniu I wojny światowej Rzeczpospolita Polska po latach zaborów odzyskała niepodległość i swoją historyczną nazwę. W podziale administracyjnym gubernie zamieniono na województwa, ujezdy na powiaty, pozostawiono gminy. Przestała istnieć gubernia chełmska. Przynależność administracyjna obszaru gminy Ruda-Huta pozostała taka sama jak przed rokiem 1918. Formalnie od 1921 r. zaczęła funkcjonować nazwa Ruda-Huta zamiast Majdan Huta, choć nadal trwał jej tradycyjny podział¹³ i funkcjonowały nazwy lokalno-administracyjne, np. Kolonia Ruda, na jej terenie stoi kościół rzymskokatolicki.

Teren opuściło wiele rodzin kolonistów niemieckich. Pozosta-

wione gospodarstwa zasiedlali nowi gospodarze. Większość z nich pochodziła z południowych powiatów Lubelszczyzny, janowskiego, biłgorajskiego, kraśnickiego, a nawet z Pomorza. Zdarzały się przypadki wyjazdów do Ameryki, celem zdobycia gotówki, dla poprawienia kondycji gospodarstw lub ich zakupu. Kupowano też ziemię z parcelowanych folwarków, i niektóre z nich wkrótce przestały istnieć.

Na teren obecnej gminy Ruda-Huta powracać zaczęli "bieżeńcy"- mieszkańcy tych okolic, którzy wcześniej ewakuowali się do Rosji. Podjęli prace związane z odbudową zniszczonych gospodarstw, zagospodarowaniem ziemi. Nowe władze państwowe ponaglane przez posłów Stronnictwa Ludowego dostarczały nasion zbóż na zasiewy. Wśród posłów do Sejmu Ustawodawczego, wybranych w powiecie chełmskim, znalazł się rolnik z Żalina, Józef Walczuk, członek tego stronnictwa.

Rudka, powoli zaczęła odbudowywać się. Miejsca huta szkła Uszera Sygała, po remoncie wznowiła produkcję. Tutejsi hutnicy wrócili do pracy.

Linia kolejowa pozostała jednotorową. Po remoncie mostów pociągi nadal jeździły do Brześcia. Ruda-Opalin pełniła rolę przystanku kolejowego.

Rozpoczęto tworzenie sieci szkolnej. Utworzono polskie szkoły w Chromówce, Hniszowie, Jazikowie (budynek w Miłostawiu), Rudzie-Hucie (ta w wielu budynkach, nawet przy kościele obok Zarudni), Rudzie, Rudce, Leśniczówce (budynek w Poczekajce), Żalinie. Nauczanie odbywało się w języku polskim. Pobudowane zostały dwa murowane budynki szkolne z czerwonej cegły, po jednym w Hniszowie i w Rudzie. Stoją do naszych czasów. W Rudzie-Hucie polską szkołę tworzył młody nauczyciel Franciszek Radzikowski. Podjęto też starania budowy budynku szkolnego. Potrzebę tego budynku omawiano na sesjach gminy Świerże. Większość radnych na sesjach nie popierała wniosku z Rudy-Huty. Uważano, że budynek mógłby pobudować właściciel tu-tejszej huty szkła.

Funkcjonowały też szkoły dla dzieci żydowskich zw. chederami¹⁴. Uczyli w nich mełamedzi¹⁵. Żydzi mieli w Rudzie-Hucie swój dom modlitw.

Tuż po zakończeniu wojny odnowiono starania, uwieńczył sukcesem, o utworzenie parafii rzymskokatolickiej w Rudzie-Hucie. W sprawę była zaangażowana nawet prasa chełmska¹⁶ i lubelska katolicka¹⁷. Istotną, niepodważalną rolę w sprawie odegrał miejscowy nauczyciel Franciszek Radzikowski.

Wyznawcy prawosławia musieli związać z prawosławnymi parafiami: uhruską, łukowską, a nawet chełmską, ponieważ nie odnowiono w Rudzie zniszczonej cerkwi. Przestała istnieć parafia prawosławna.

Tuż po 1918 roku na ten teren, do Rudki, wraz z byłymi żołnierzami służącymi w rosyjskim wojsku, przybyli wyznawcy baptyzmu. Rudka stała się centrum tego wyznania w okolicy. Docierały też "zwiastuny" kościoła polskokatolickiego. Wkrótce jego centrum stała się Chromówka. Zbudowano tutaj drewnianą świątynię.

W kościele ewangelicko-augsburskim nastąpił rozłam. Jego parafie miały siedziby w Rudzie (przy Zarudni) pw. św. Mateusza i w Karolinowie pw. Trójcy św. Powstał Wolny Kościół Niemiecki. W Karolinowie powstała jego parafia pw. św. Jakuba¹⁸.

W Rudzie-Hucie utworzono po raz pierwszy urząd pocztowy, mieścił się w części obecnej apteki. Handel w większości należał do mieszkających tutaj Żydów. Podobnie było z usługami rzemieślników. Najbliższe apteki były w Chełmie i Świerżach. Podobnie było z lekarzami.

Mieszkańcy podróżowali tradycyjnie, pieszo, końmi, rowery były rzadkością, podróż koleją była droga. Opłata za podróż do Chełma i z powrotem równa była dwu dniówkom robotnika niewykwalifikowanego.

grudzień 2018 r.

Antoni Franecki

⁸ Związek Floriański, II Rocznik 1918, Warszawa 1919, nakład Związku Floriańskiego.

⁹ Z. Waldowski, Wspomnienia z lat wojny i okupacji..., T. I wyd. TAWA, Chełm 2015.

¹⁰ Zapowiedź nie została zrealizowana.

¹¹ M.St. Kossakowski Diariusz..., Wydawnictwo UMCS, 2010.

¹² Lata 80-te XX w.

¹³ M. in Ruda-Opalin, Ruda B, kol. Ruda.

¹⁴ Szkoły o charakterze religijnym.

¹⁵ Nauczyciele, wybierani i utrzymywani przez gminę żydowską.

¹⁶ Wieści chełmskie.

¹⁷ Lubelski Przegląd Katolicki.

¹⁸ K. Wójcik, Mniejszość niemiecka na Lubelszczyźnie w latach 1915 – 1939, str.119. PZWSZ Chełm 2009.

Bieg Niepodległości

Grupa Aktywnych Patriotów działająca przy SP w Rudzie-Hucie 9 listopada 2018 r. zorganizowała po raz pierwszy w historii szkoły Bieg Niepodległości. Uczniowie tym setną rocznicę odzyskania wolności przez Polskę.

Bieg spotkał się z dużym odzewem, wzięło w nim udział 65 uczniów. Przed biegiem, o godz. 11.11, cała społeczność szkolna odśpiewała hymn narodowy w ramach ogólnopolskiej akcji „Rekord dla Niepodległej”. Na zakończenie biegu lekko zmęczeni ale szczęśliwi uczestnicy gromko wykrzykali hasła patriotyczne.

Krzysztof Opas

Rajd do Petryłowa

26 września 2018 r. członkowie SKKT PTTK Ruda Team wyruszyli na rajd rowerowy po zaprzyjaźnionej gminie Sawin.

W trakcie wyjazdu poznawali historię Sawina oraz walory przyrodnicze rezerwatu Bachus. Głównym celem wyprawy było spotkanie z uczniami Szkoły Podstawowej w Wólce Petryłowskiej. Rowerzyści poznali nowych kolegów, z którymi nawiązali przyjacielskie rela-

cje w trakcie wspólnego ogniska. Uczestniczyli też w różnorodnych zmaganiach sportowych. Rywalizacja była do końca wyrównana i dopiero przeciąganie liny doprowadziło do wygranej gospodarzy. Te atrakcje zorganizowali dyrekcja i nauczyciele małej szkoły w Wólce Petryłowskiej.

Na koniec wszyscy otrzymali nagrody rzeczowe ufundowane i wręczone przez prezesa Chełmskiego Klubu Cyklistów PTTK Piotra Zaborskiego.

Krzysztof Opas

Wydawca: Biblioteka Publiczna Gminy Ruda-Huta, ul. Niepodległości 36, 22-110 Ruda-Huta, e-mail: biblioteka@ruda-huta.pl, www.biblioteka.ruda-huta.pl; **Grupa redakcyjna:** Anna Bartoszevska, Iwona Borodej, Barbara Gałus, Barbara Humeniuk, Marta Kordas, Paweł Maśluch, Andrzej Niemiec, Jarosław Walczuk; **Korekta:** Maria Wróblewska, Andrzej Niemiec, Paweł Maśluch; **Skład:** Marta Kordas; **Druk:** „A3 Drukarnia” Przemysław Litwiniuk, ul. Krzywa 42, 22-100 Chełm.